

Microbisium suecicum: een nieuwe soort voor de Belgische fauna (Arachnida: Pseudoscorpiones)

Hans Henderickx

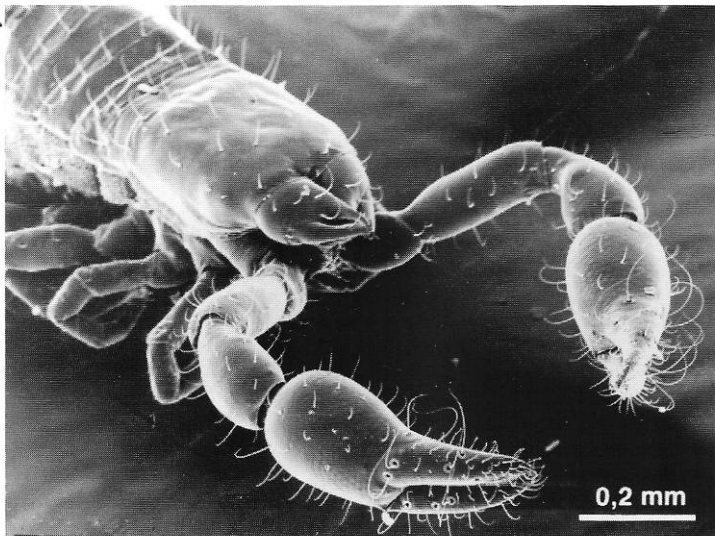
Abstract. *Microbisium suecicum*: a new species for the Belgian fauna (Arachnida: Pseudoscorpiones) Three adult specimens and a deutonymph of *Microbisium suecicum* Lohmander, 1945 were found at Flemalle-Haute (Liège) in May 1998. The species is recorded here for the first time for the Belgian fauna.

Résumé. *Microbisium suecicum*: une espèce nouvelle pour la faune belge (Arachnida: Pseudoscorpiones) Trois adultes et une deutonymphe de *Microbisium suecicum* Lohmander, 1945 furent trouvés à Flemalle-Haute (Liège) en mai 1998. Cette espèce est mentionnée ici pour la première fois pour la faune belge.

Key words: *Microbisium suecicum* – *Microbisium brevifemoratum* – Pseudoscorpiones – faunistics – Belgium.

Henderickx, H.: Hemelrijkstraat 4, B-2400 Mol.

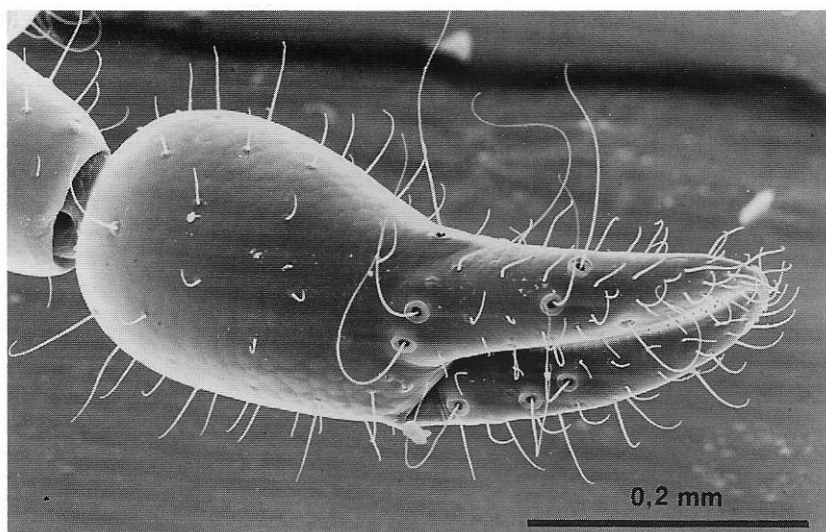
In mei 1998 werd een onderzoek gedaan naar de invertebratenfauna van de verlaten kalkgroeve “Aux Roches” te Flemalle-Haute (Luik, 50°35'38"N, 5°26'39"E). De locatie, die momenteel als natuurreservaat beheerd wordt, blijkt een bijzondere combinatie van fauna en flora te herbergen, zoals men ze nog slechts sporadisch aantreft op kalkrijke relictbiotopen langs de Maas.

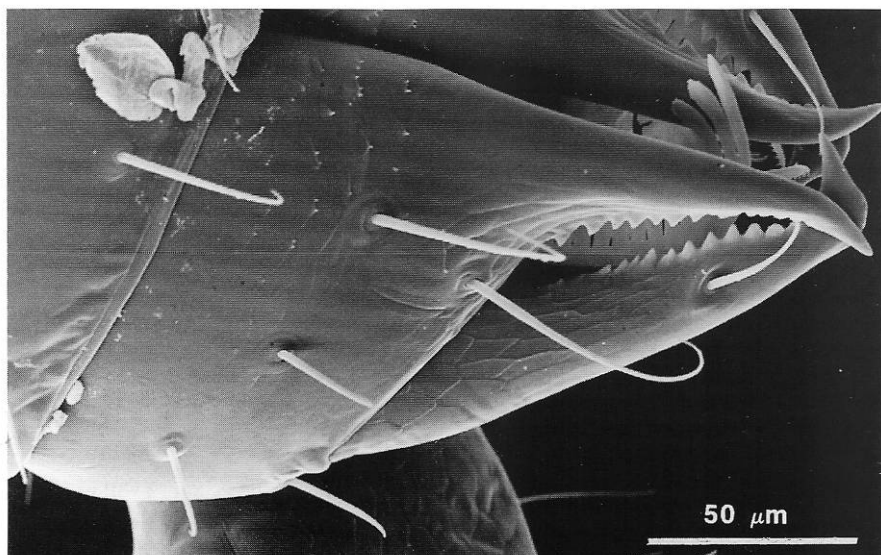
Figuur 1. *Microbisium suecicum* Lohmander, 1945, cephalothorax en pedipalpen (België, Liège, Flemalle-Haute, 2.V.1998).

Op stenen en rotswanden werd o.a. *Apterona helicoidella* (Vallot, 1827) (Lepidoptera: Psychidae) aangetroffen. Van deze parthenogenetische soort was de gekende verspreiding in de Benelux beperkt tot enkele plaatsen bij Visé (o.a. de Sint-Pietersberg). Het verzamelen met een stofzuiger tussen de bijzondere kalkflora leverde nog een aantal verrassende vondsten op, o.a. een tiental exemplaren van de pseudoscorpioen *Chthonius* (*Chthonius*) *ischnocheles* (Hermann, 1804). Bij het

beklimmen van de steile wanden van de groeven werden enkele smalle richeltjes op deze manier onderzocht.

Figuur 2. *Microbisium suecicum* Lohmander, 1945, hand van de pedipalp, dorsaal-lateraal met trichobotriën (België, Liège, Flemalle-Haute, 2.V.1998).

Figuur 3. *Microbisium suecicum* Lohmander, 1945, rechter cheliceren (België, Liège, 2.V.1998).

Op een rotsuitsteeksel van de oosthelling (160 m), begroeid met een xerofiele vegetatie van korstmossen en typische kalkminnende planten zoals *Sedum album* L. en *Helianthemum nummularium* (L.) Mill. werden op 2 mei drie kleine Neobisiidae (Pseudoscorpiones) aangetroffen. Oppervlakkig leken de dieren op tritonnimfen van een *Neobisium*-soort, maar de gedrongen bouw van de pedipalp (fig. 1) en de merkwaardige proximale groepering van de drie trichobotriën op de beweegbare vinger (fig. 2) duiden in een andere richting. De femurlengte van de pedipalp bedroeg nauwelijks 0.3 mm en op de carapax tekende zich een kort, bot epistoom af.

In een uitgedroogd ven bij Oud-Turnhout werd eerder al een kleine *Neobisiidae*-soort met gedrongen schaaftjes en een korte femur gevonden. Bij deze soort, *Microbisium brevifemuratum* (Ellingsen, 1903) ontbreken bij de volwassen exemplaren eveneens de trichobotriën isb en sb (Henderickx 1996). *M. brevifemuratum* heeft echter een uitgesproken voorkeur voor een zuur en vochtig milieu met *Sphagnum* sp.

Na vergelijkend onderzoek van bijkomende details (fig. 3, cheliceren), metingen en overleg met dr. Mark Judson werd duidelijk dat de exemplaren uit Flemalle-Haute tot *Microbisium suecicum* Lohmander, 1945 behoren. Deze soort werd nooit eerder in België aangetroffen, toch heeft ze een buitengewoon uitgebreid maar versnipperd verspreidingsgebied over Zweden (Lohmander 1945), Polen, Hongarije, Zwitserland, Oostenrijk, Italië tot zelfs in Marokko (Harvey 1990).

In tegenstelling tot *M. brevifemuratum*, die vaak in grote aantallen op de vindplaats aanwezig is, wordt *M. suecicum* vaak solitair waargenomen. Tijdens de talrijke bezoeken aan "Aux Roches" werd de soort nog maar één maal teruggevonden, bij het zesde bezoek (30.V.1998) werd een deutoniemf aangetroffen op dezelfde rotsrichel.

Dankwoord

De auteur is dank verschuldigd aan dr. Mark Judson (Museum national d'Histoire naturelle, Paris) voor de hulp bij de determinatie, aan Gijs Verkerk, Peter Gerritse en Vik Vets die herhaalde malen met de auteur "Aux Roches" bezochten, aan Jan Bosselaers en Willy De Prins voor het commentaar op het manuscript.

Referenties

- Beier, M., 1963. *Ordnung Pseudoscorpionoidea (Afterscorpione)*. In: *Bestimmungsbücher zur Bodenfauna Europas*, Vol. 1. — Akademie-Verlag, Berlin, 313 pp.
- Gardini, 1975. Note su alcuni Pseudoscorpioni raccolti in Romagna (Arachnida). — *Boll.Mus.Civ.Stor.nat.Verona* 2: 251–257.
- Harvey, 1990. *Catalogue of the Pseudoscorpionida*. — Manchester University Press, Manchester and New York, 726 p.
- Henderickx, H., 1996. *Microbisium brevifemuratum* (Ellingsen, 1903), een nieuwe soort voor de Belgische fauna (Arachnida, Pseudoscorpiones: Neobisiidae). — *Phegea* 24(1): 1–3.
- Lohmander, H., 1945. Über eine für die schwedische Fauna neue Pseudoscorpionart. — *Göt. (6B)* 3(9): 3–14.